

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Факультет іноземних мов

Кафедра германського, загального і порівняльного мовознавства



“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан
факультету іноземних мов
проф. Ірина ОСОВСЬКА
_____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА НАПИСАННЯ ДИСЕРТАЦІЙ З
ФІЛОЛОГІЇ

(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова

(обв'язкова/вибіркова)

Освітньо-наукова програма	«Філологія»
Спеціальність	035 Філологія
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти – доктор філософії (PhD)
Факультет	іноземних мов
Мова навчання	українська

Чернівці – 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Методологія та методика написання дисертацій з філології» складена відповідно до вимог її змісту (Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності) та відповідає освітньо-науковій програмі «Філологія» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії (PhD) – спеціальності 035 Філологія.

Розробники:

Ірина ОСОВСЬКА, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства, декан факультету іноземних мов.

Затверджено на засіданні кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства.
Протокол № 1 від «30» серпня 2022 року.

Завідувач кафедри


(підпис)

(Світлана КІЙКО)
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною радою факультету іноземних мов.
Протокол № 1 від «30» серпня 2022 року.

Голова методичної ради факультету


(підпис)

(Ірина БЕЖЕНАР)
(прізвище та ініціали)

© Осовська І. М., 2022

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2021

1. Мета навчальної дисципліни: поглиблене вивчення теоретико-методологічних, практичних, організаційних засад щодо написання та захисту дисертаційних науково-дослідницьких робіт з різних напрямків філології: українська мова, українська література, теорія літератури, література зарубіжних країн, германські мови. Курс передбачає оволодіння теоретичними знаннями з методології наукових досліджень, набуття практичних умінь і навичок щодо їх організації та проведення за науковою спеціальністю «Філологія», ознайомлення з нормативно-кваліфікаційними вимогами до виконавців дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії; ознайомлення з формами звітів, методикою підготовки доповідей, наукових статей, тез конференції; використання сучасних інформаційних технологій в галузі наукових досліджень за напрямком спеціальності. Також здобувачі отримають в результаті вивчення дисципліни навички щодо проведення досліджень, систематизації і аналізу наукової роботи, етапів представлення наукового матеріалу до оприлюднення та публічного захисту.

2. Завдання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі ступеня доктора філософії зможуть набути таких компетентностей:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології в межах професійної, наукової та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає узагальнення та глибоке переосмислення наявних та створення нових комплексних знань і професійних практик. Здатність здійснювати наукові проекти інтегрованого типу на рівні поєднання освітніх компонентів мовознавчих та літературознавчих напрямків досліджень.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу філологічних знань.

ЗК 3. Здатність до проведення самостійних досліджень на високому рівні з опертям на найновіші світові здобутки в галузі філології.

ЗК 4. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел: фахової літератури, електронних баз.

ЗК 5. Здатність самостійно генерувати нові ідеї та застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність критично оцінювати наукові здобутки інших дослідників та свої власні.

ЗК 7. Здатність ефективно вести наукову діяльність в національному та міжнародному науковому просторі.

ЗК 8. Здатність розробляти та презентувати (в т.ч. на міжнародному рівні) наукові проекти, керувати їх виконанням та оцінювати їх результати.

ЗК 9. Здатність до міжособистісного спілкування, дотримання вимог професійної етики, уміння взаємодіяти та комунікувати з іншими фахівцями в галузі філології.

ЗК 10. Здатність працювати в команді, обмінюватися досвідом задля досягнення результату.

ЗК 11. Здатність ініціювати, організувати і проводити комплексні теоретичні та практичні дослідження у філологічній галузі.

ЗК 14. Здатність проводити оригінальні дослідження, результати яких матимуть практичне застосування на вітчизняному та міжнародному рівнях.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (наукова коректність та толерантність) та уміти запобігати конфліктам під час наукових чи професійних дискусій.

ЗК 18. Здатність до планування часу, самоорганізації та самоконтролю.

ЗК 19. Здатність відповідально ставитися до завдань з боку наукового керівника в процесі написання наукового дослідження.

ЗК 20. Здатність до усвідомлення норм наукової етики та дотримання правил академічної доброчесності.

ЗК 21. Здатність у процесі наукових досліджень виявляти повагу до людської гідності (відмова від домінування, заподіяння шкоди й насильства) незалежно від статевої та гендерної самоідентифікації; здатність усвідомлено визнавати різноманіття підходів до права бути іншим.

ФК 1. Здатність використовувати знання з філології для доповнення наявних системних

світоглядних знань, концепцій на основі вивчення нових фактів і явищ.

ФК 2. Здатність визначати мету та завдання наукового дослідження з філології.

ФК 3. Здатність виокремлювати з накопичених спостережень ті, які можна безпосередньо застосовувати у власній науковій діяльності.

ФК 5. Здатність на високому рівні застосовувати методи наукового аналізу, структурувати мовний та літературний матеріал з урахуванням традиційних і новітніх методологічних принципів і засад.

ФК 6. Здатність на високому рівні проводити фахове наукове дослідження, презентувати його широкій науковій спільноті, захищати результати власного наукового доробку, відстоювати право на інтелектуальну власність.

ФК 11. Здатність знаходити, відбирати й інтерпретувати наукові матеріали в першоджерелах і фаховій літературі.

ФК 12. Здатність методично грамотно працювати з текстами наукових джерел; екстраполювати засвоєні знання, уміння, навички з філологічних дисциплін у методологію власних дослідницьких проєктів.

3. Програмі результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати сучасні новітні концептуальні та методологічні знання з філології та суміжних галузей знань.

ПРН 3. Формулювати мету власного наукового дослідження в контексті загального наукового процесу, усвідомлювати, доводити його актуальність і значення для розвитку інших галузей науки.

ПРН 4. Застосовувати наукометричні техніки в процесі збирання та під час аналізу наукових даних, а також при оприлюдненні результатів власних досліджень в галузі філології.

ПРН 5. Проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності.

ПРН 7. Формулювати наукову проблему з урахуванням сучасних наукових тенденцій.

ПРН 8. Аналізувати наукові праці з філології, виявляти дискусійні та малодосліджені питання.

ПРН 9. Здійснювати моніторинг наукових джерел інформації щодо досліджуваної проблеми.

ПРН 10. Визначати інформаційну цінність джерел через порівняльний аналіз з іншими джерелами.

ПРН 13. Уміти кваліфіковано відображати результати наукових досліджень у наукових статтях, фахових рецензованих виданнях, успішно спілкуватися з рецензентами та редакторами.

ПРН 14. Уміти професійно презентувати результати своїх досліджень на міжнародних наукових конференціях, семінарах, практично використовувати іноземну мову в науково-педагогічній діяльності.

ПРН 15. Уміти правильно оформити дисертаційне дослідження з урахуванням встановлених стандартних вимог до змісту роботи, композиції, метамови, стилю викладу матеріалу.

ПРН 19. Демонструвати філологічну освіченість, знання теорії, історії, етапів формування і розвитку мовознавчої та літературознавчої науки, персоналій; обізнаність із надбаннями світової літератури, перекладними текстами; користуватися словниками та тезаурусами різних типів, довідниками, інтернет-ресурсами та електронними посібниками.

ПРН 21. Ініціювати наукові та інноваційні комплексні проєкти в галузі філологічної науки.

ПРН 22. Уміти використовувати практичні навички щодо процедур, прийомів і методів, які передбачені міжнародними, державними та приватними організаціями при розробці та експертизі проєктів

ПРН 23. Уміти конструктивно діяти, дотримуючись принципів соціальної відповідальності на основі етичних норм.

ПРН 24. Уміти нести відповідальність за об'єктивність обґрунтування новизни наукових досліджень та прийняття експертних рішень та кінцевих висновків.

ПРН 25. Уміти підготувати на основі самостійно отриманих результатів та успішно захистити дисертаційне дослідження.

ПРН. 34. Уміти практично застосовувати навички гендерної культури, виходячи із засад та принципів гендерної рівності та принципів гендерної демократії.

4. Опис навчальної дисципліни

4.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни «Методологія та методика написання дисертацій з філології»												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	1	4	120	2	20	20	-	-	80	-	іспит

4.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	сем.	інд.	с.р.		л	п	сем.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Філологічні дослідження: перспективи і виклики													
Теми лекційних занять													
Тема 1. Наука й наукові дослідження в сучасному світі.		2	2			6							
Тема 2. Організація наукових досліджень. Віхи розвитку гуманітарних наук.		2	2			7							
Тема 3. Методологічні засади наукових досліджень.		2	2			9							
Тема 4. Специфіка написання наукових статей, доповідей, тез у галузі філології.		2	2			10							
Тема 5. Академічна доброчесність в науковій роботі.		2	2			8							
Разом за ЗМ1	60	10	10			40							
Змістовий модуль 2. Дисертація як результат науково-дослідницької діяльності здобувача													

Теми лекційних занять											
Тема 6. Вчений як особистість та наукові основи його діяльності		2	2			7					
Тема 7. Робота здобувача з наукометричними базами Scopus, WoS. Подання публікацій.		2	2			10					
Тема 8. Технологія наукових досліджень.		2	2			6					
Тема 9. Літературне оформлення наукової роботи і написання кандидатської дисертації з філології.		2	2			9					
Тема 10. Наукова етика.		2	2			8					
Разом за ЗМ 2	60	10	10			40					
Усього годин	120	20	20			80					

4.2.1. Теми практичних занять

№	Назва теми	Год.
1	Вибір теми дисертаційного дослідження в галузі філології: теоретичні настанови та практичні проблеми.	2
2	Методика пошуку, опрацювання та систематизації теоретичних джерел і наукової інформації.	2
3	Міждисциплінарні підходи та методи наукових досліджень.	2
4	Логіка наукового дослідження і його етапи.	2
5	Дисертація: технологія та порядок підготовки, вимоги до оформлення та змісту.	3
6	Наукова апробація результатів дослідження. Правила оформлення публікацій. Фахові видання. Публікації Scopus, WoS. Методика написання автореферату дисертації з філології.	6
7	Інформаційне забезпечення наукових досліджень.	3
	Разом	20

4.2.2. Зміст самостійної роботи

№	Опрацювання теоретичного матеріалу на запропоновані теми та написання наукових публікацій за тематикою дослідження у галузі філології	Год.
1	Філологічні науки і перспективи розвитку філологічних досліджень.	8
2	Дисертація як результат науководослідницької діяльності здобувача: особливості структурування, стилістики наукового викладу та оформлення.	10
3	Наукові публікації за темою дисертації: специфіка написання, оформлення та видання.	12

4	Проблеми академічної доброчесності.	8
5	Структура захисного процесу дисертаційного дослідження у галузі філології.	10
6	Нормативно – правові документи, що регламентують наукову діяльність.	10
7	Автореферат: підготовка і видання.	12
8	Підготовка документації після захисту дисертаційної роботи.	10
	Разом	80

5. Форми і методи навчання

Вивчення курсу передбачає застосування таких **методів**: інтерактивна лекція, дискусія, імітаційне моделювання, демонстрація, мультимедійна презентація, спостереження, робота першоджерелами, науково-методичною літературою, науково-методичними порталами, статистичними матеріалами, текстовими джерелами та інтернет-ресурсами, метод самоконтролю.

Курс «Методологія та методика написання дисертацій з філології» передбачає такі **форми навчання**: активні практичні заняття, бесіди, презентації сценаріїв планування та проведення наукового дослідження.

6. Система контролю та оцінювання

Засоби оцінювання: тести; усні відповіді; реферати/презентації/проєкти.

Форми поточного та підсумкового контролю:

Формами поточного контролю є усна/письмова (тестування, презентація, реферат) відповідь здобувача ступеня доктора філософії в галузі філології.

Форма підсумкового контролю: *іспит*.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

У Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича діє 100-бальна система оцінювання ECTS. Відповідно, загальна кількість балів, яку здобувач може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає за поточні види контролю (1 і 2 модуль) і 40 балів під час підсумкового виду контролю (іспиту).

Поточний контроль знань здобувачів включає оцінки за роботу на лекційних і практичних заняттях та самостійну роботу здобувача. Поточні оцінки виставляються за системою А, В, С, D, E, F або 5-бальною системою, потім виводиться середнє арифметичне з урахуванням 2-х знаків після коми (напр. 4,35). Для того, щоб отримати оцінку за модуль, цей результат трансформується у 30-бальну систему за формулою: $O_{cp} \times 6 = 30$, де O_{cp} – середнє арифметичне всіх поточних оцінок.

Здобувач, який набрав протягом нормативного терміну вивчення дисципліни 60 балів та виконав навантаження за всіма кредитами, має можливість не складати іспит і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку або складати іспит з метою підвищення свого рейтингу за даною навчальною дисципліною.

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну, з якої складається екзамен, виводиться із суми балів поточного контролю (до 60 балів за 1 і 2 модуль) та модуля-контролю (екзамену – до 40 балів).

Здобувач, який не отримав позитивної оцінки за підсумками роботи над кожним модулем, вважається не атестованим та не допускається до складання іспиту. Допущеним до складання іспиту здобувач може бути лише за умови відпрацювання всього матеріалу,

передбаченого навчальним планом у повному обсязі, або тієї частини навчального матеріалу, за який отримано незадовільну оцінку, або за яким він не атестований.

**Система оцінювання окремих видів навчальної роботи
з дисципліни «Методологія та методика написання дисертацій з філології»**

Вид навчальної роботи	Мах кількість балів	Вид навчальної роботи	Мах кількість балів
	Денна форма навчання		Денна форма навчання
1 семестр			
Модуль №1 «Філологічні дослідження: перспективи і виклики»		Модуль №2 «Дисертація як результат науково-дослідницької діяльності здобувача»	
Вид навчальної роботи	Бали	Вид навчальної роботи	Бали
Тестування до теми	5	Тестування до теми	5
Усне опитування	5	Усне опитування	5
Написання тез конференції за тематикою дослідження	5	Написання тез конференції за тематикою дослідження	5
Виступ з презентацією на практичному занятті	5	Виступ з презентацією на практичному занятті	5
Участь у дискусії на лекційному занятті	5	Участь у дискусії на лекційному занятті	5
Участь у колоквіумі молодих вчених ЧНУ імені Юрія Федьковича	5	Участь у колоквіумі молодих вчених ЧНУ імені Юрія Федьковича	5
Презентація результатів дисертаційного дослідження у формі проєкту / презентації / наукової доповіді	5	Презентація результатів дисертаційного дослідження у формі проєкту / презентації / наукової доповіді	5
Усього за модулем №1	30 балів	Усього за модулем №2	30 балів
Усього за модулями №1, №2			60 балів
Семестровий іспит			40 балів
Усього за дисципліною			100 балів

7. Рекомендована література

7.1. Базова (основна)

1. Євтушенко М.Ю., Хижняк М.І. Методологія та організація наукових досліджень. К.: Центр навч. літ-ри, 2019. 350 с.
2. Колесников О.В. Основи наукових досліджень. Київ: Центр навч. літ-ри, 2019. 144 с.
3. Кислий В.М. Організація наукових досліджень. К.: Університетська книга, 2018. 224 с.
4. Курсова робота: методичні рекомендації щодо виконання та захисту / Укладачі-розробники: д.філол.н., проф. Ю.Є. Кійко, к.філол.н., доц. Л.М. Томнюк. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2021. 43 с.
5. Носачова Ю.В., Іваненко О.І., Радовенчик Я.В. Основи наукових досліджень. К.: Кондор, 2020. 132 с.
6. Основи наукових досліджень: навчальний посібник / С. О. Юрченко, О. Є. Юрченко. Х.: ХНУ, 2017. 204 с.
7. Dürr, Michael & Peter Schlobinski. Deskriptive Linguistik. Grundlagen und Methoden. Hannover Norderstedt. 2021. [Literatur: Details zur Publikation von Dürr Schlobinski mediensprache.net](#)
8. Kiyko Y. *Medientexte aus fraktalthoeretischer Perspektive: deutsch-ukrainische Kontraste*. Berlin: Peter Lang, 2020.

7.2. Допоміжна

1. Кійко Ю.Є. Фрактальне моделювання інформаційної структури медіатекстів. Чернівці: Технодрук, 2018.
2. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. К.: Академія, 2013.
4. Кульбабська О. В. Основи мовознавчих досліджень: модульний курс: навч. посіб. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. 344 с.
5. Левицкий В.В. Семасиология. Винница: Нова Книга, 2012.
6. Мазур О. В., Подвойська О. В., Радецька С. В. Як написати наукову роботу: від реферату до дисертації: навч. посіб. з основ наукових досліджень для студентів філологічних спеціальностей. Херсон : Олді-плюс, 2018.
7. Мартинюк А. П. Основи наукових досліджень у лінгвістиці: Навчально-методичний посібник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007.
8. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012.
9. Перебийніс В.І. Статистичні методи для лінгвістів. Вінниця: Нова Книга, 2013.
10. Передрій Г.Р. Лінгвістичний аналіз. Практикум. К.: Академія, 2005.
11. Сахарчук Л.І. Методологія комунікативних досліджень. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника, 2006.
12. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2010.
13. Шейко В.М., Кушнарченко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. 5-те видання, стер. К.: Знання, 2006.

8. Інформаційні ресурси

1. Методи лінгвістичних досліджень : навч. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун.-т. імені Павла Тичини / упорядник: Н. А. Цимбал. Умань : Візаві, 2019. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/4874/3/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%9E%D0%9D%D0%94%20%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%BA.pdf> (дата звернення: 14.12.2021).
2. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / за заг. ред. Т. В. Гончарук. Тернопіль, 2014. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/11808/1/%D0%9C%D0%9B%D0%94.pdf> (дата звернення: 14.12.2021).

3. Основи наукових досліджень у лінгвістиці: навчально-метод. посіб. / Мартинюк А.П. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/6795/2/ond.pdf>
4. Положення про атестацію здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. URL: <https://drive.google.com/file/d/1PxuxkEdkGG3oQlrzH4q-HTHOyOidWW32/view>
5. Положення Про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. URL: https://drive.google.com/file/d/1vO1VcACnRAowBDf-7q2_SW2sHeQj0aYh/view
6. Положення про педагогічну (асистентську) практику здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в ЧНУ імені Юрія Федьковича. URL: <https://drive.google.com/file/d/1DVG2EPvYmPS9ZaDQZtbm8wrAXBHlok9v/view>
7. Правила прийому до аспірантури та докторантури Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича на здобуття наукового ступеня доктора філософії та доктора наук. URL: https://drive.google.com/file/d/1-pgqY-r5lrt9a92DjBkP7u5Mc9_Pn1Gg/view